לו: אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

עין משפט נר מצוה

ב״ה א מי״ר פ״ב מה״ל פנ״מ ביום״כ הל׳ ו׳ ומ״מ מהלכות תשובה הלכה ה [וכ״מ ס״ח סימן תרכא סעיף ה]:

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז כא
2. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים: שמות לד ז
3. כִּי דִבֶּר יֵי בָּזֶה וְאֵת מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכְרַת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ: במדבר טו לא
4. וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמַר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ בְּעַמִּי כָּעַמְּךָ בְּסוּסֶיךָ: מלכים ב ג ז
5. וַיִּפְשַׁע אֲדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בְּעֵת הַהִיא: מלכים ב ח כב
6. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יֵי אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב
7. חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָרֵעְנוּ הָרְשָׁעְנוּ: תהלים קו ו
8. וְהִשִּׁיבוֹ אֶל לֵבָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ שָׁם וְשָׁבוּ בְכָל לְבָבָם וּבְכָל נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ שֹׁבֵיהֶם אֲשֶׁר שִׁבּוּם וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ: מלכים א ח מז
9. חָטָאנוּ וְעָוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ וּמָרִינוּ וּסָר מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ: דניאל ט ה
10. וְהַקְרֵיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
11. וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יֶעֱמַד חַי לִפְנֵי יֵי לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז י
12. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא

רבינו חננאל

ראו דינן ר׳ יוסי הגלילי נמי הכי קאמר דבולהבו לא חטשה שנ׳ זק לעשה נינהו, כגון דס״ב ופרט כדמר לא חלקט לא זעשה, ניתק לעשה לעני ולנ׳ תעזוב אותם האידנא. ואם דינן בלאו דנבלה פליגי, דס״ב ביה לגר אשר בשעריך תת: ה ואכלה, ר׳ יוסי הגלילי סב׳ לא דמו להני אלא ההוא לאי מעליא הוא. ור׳ עקיבא סב׳ האי נמי לאו שניתק לעשה הוא דכל תנא בתרא לטפויי קאתי. אביי אמר בתעזוב פליגי, ר׳ עקיבא סבר מעיקרא מש יע ואינו לא תעשה שניתק לעשה, אלא כגון לא תותיריו ממנו עד בוקר והנותר ממנו וגו׳, אבל הני לא. ור׳ יוסי הגי לי סבר תעזוב השתא משמע, כלומר לא תלקט ואם לקטת תעזבהו השתא. תי״ר כיצד מתודה. אומר עוויתי פשעתי חט תי וכו׳, וחכמים אומרים חטאתי עוויתי פשעתי וכו׳. ואסיקנא אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכתא כחכמים. ואע״פ דר׳ מאיר מסייע ליה קרא. וההוא מרבנן דנחת קמיה דרבא ועבד כר׳ מאיר ואמר כדכתיב בספר אורייתא דמשה, הלכתא

מסורת הש״ס

ג) [תוספ׳ פ״ב ה״ה], כ) [כריתות כה:], ג) [שבועות יג:], ד) [ל״ל והטיעו דשמעון], ה) ל״ל ועויטו, ו) [ועל קבלת דוסתותה דמייתי ר״מ לא הפיכי עיין תי״ט ע״ד מ״ב ד״ה לעוונות], ז) [ברכות ט. וס״ג], ח) [מגילה כ:], ט) [סס מס׳], י) [וע״פ תוס׳ ד״ה ולילקו משום כפר],

גליון הש״ס

גמ׳ בלאו דנבילה. עיין מולין דף פ ע״ב תוס׳ ד״ה הנמ למתוסר זמן:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דקמסייע ליה קרא (דמשה) תו״מ וכ״כ מרש״י משמע דל״ג ליה: (ב) רש״י ד״ה ור׳ יוסי הגלילי כו׳ דשמה דכתריה מעיקרא משמע לא כו׳ לא״ל ותיכמ הוא נמתוק: (ג) ר״ח וכו׳ מיומא כו׳ וכסיל כמתן דמים היא דנתר:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) גמ׳ מהו דתימא מסתבר טעמייה דר״מ דקמסייע ליה קרא דמשה. מלת דמשה נמתוק וכ״כ מרש״י ד״ה דקמסייע וכו׳ מוכח דלא גרים לעמה וכ״כ בעל תפוח לעניים ובעל ש״י:

רבינו חננאל (המשך)

כחכמים, ולא משנחינן להני כלהו דהא איפרקין בולהבו. ופשוטים הם. ירושלמי תנא כיצד מתודים אומר עויתי פשעתי חטאתי וכו׳. א״ר חני בראשונה אומרים אנא השם ובשניה אומרים אנא בשם. ואומר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו׳ דברי ר׳ מאיר. וחכמים אומרים עונות אילו הזדונות כו׳. ומתני׳ בתרוייהו קתני אנא השם. וקיימא לן כמתני׳ דלגבי ר׳ לא משנחינן בדבי (חייא) [תנין דאמר ר׳ לא שנא ר׳ חייא מנא ליה. ועוד יש לומר כיון ג) שאין בה בתוספתא אלא עויתי פשעתי בלא הזכרת אנא השם בתחלה כלל. בא ר׳ חני לומר בראשונה ובשניה מזכיר בשניהן אנא השם והרואה טעה. ירושלמי חד (אפי׳) [אסי] אמר לר׳ פנחס תא נמסור לך השם. א״ל (ליאור) [לית אנא] יכיל דאנא אכיל מעשר ואמר רב דרגיל בשם לא יכיל מיכול מבר נש כלום. ד) ואסיקנא לא מסרינן ליה לרמאין. תי״ר ויכפר בכפרת דברים. כלומר הכפרה בדידיו. או אינו אלא בדמים כדכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר. נאמרה כפרה בפר ונאמרה כפרה בשעיר המשתלח, מה כפרה האמורה בשעיר המשתלח בכפרת דברים והוא הדידיו, אף כפרה בפר, דידיו. ואם

*בלאו דנבילה קא מיפלגי ר״ע סבר לאו מעליא הוא ורבי יוסי הגלילי סבר לאו לאו מעליא הוא אביי אמר דב״ע לאו דנבילה לאו מעליא הוי והכא בתעזוב קא מיפלגי דרבי עקיבא סבר תעזוב מעיקרא משמע ורבי יוסי הגלילי סבר השתא משמע ת״ר [6]ביצד מתודה עויתי פשעתי וחטאתי וכן בשעיר המשתלח הוא אומר [1]והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם וכן במשה הוא אומר [2]נושא עון ופשע וחטאה דברי ר׳ מאיר וחכ״א [3]עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר [3]הברת תברת הנפש ההיא עונה בה [4]פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר [5]מלך מואב פשע בי ואומר [5]אז תפשע לבנה בעת ההיא לכל חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר [6]נפש כי תחטא בשגגה ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות [7]אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך אני וביתי וכו׳ וכן בדוד הוא אומר [7]חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו וכן בשלמה הוא אומר [8]חטאנו [9](והרשענו ומרדנו) וכן בדניאל הוא אומר [9]חטאנו [10](והעוינו) והרשענו ומרדנו [11]אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב״ה רבש״ע בשעה שישראל חוטאין לפניך ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים פשיטא [12]יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתבר טעמיה דר׳ מאיר דקמסייע ליה קרא (ה) א) דמשה קמ״ל דהוא דנחית קמיה דרבה ועבד כר״מ א״ל שבקת רבנן ועבדת כר״מ א״ל כר״מ סבירא לי כדכתיב בספר אורייתא דמשה: ת״ר ת) [10]וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא כפרת דמים הרי אני דן נאמרה כאן כפרה ונאמרה להלן [11]כפרה מה כפרה האמורה בשעיר דברים אף כפרה האמורה בפר דברים ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [12]והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ועדיין לא נשחט הפר מאי ואם נפשך לומר וכי תימא נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים הרי הוא אומר וכפר ועדיין לא נשחט הפר ומנין

כלאו דנבילה קא מיפלגי. דכתיב עשה אחריו לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה (דברים יד) ומיהו על כרחך אין זה ניתק לעשה דהא נתינתה לגר מי אפשר לאחר שעבר על לא תעשה של אכילה ועל כרחך עשה מעיקרא משמע לן מתכלו כל נבילה אלא לגר תתננה ולא תאכלוה: רבי עקיבא סבר לאו מעליא הוא. ולוקין עליו ולאו דלקט שכחה ופאה נמי עשה דכתריה מעיקרא משמע והכי קאמר קרא (ויקרא יט) ולקט קציר לא תלקט אלא לעני מעזבו ולא תלקטנו ולקי עליה ואין עולה בלאה עליו: ור׳ יוסי הגלילי סבר. לאו דנבילה אע״ג דעל כרחך עשה דכתריה מעיקרא משמע הואיל וכתריה דלאו כמיב אין לוקין עליו דלא דמי דלאו דמסיעה ובלאה עליו עולה ולאו דלקט שכחה ופאה נמי אפילו אמרינן דעשה דכתריה מעיקרא (ב) הוא משמע לא לקי עליה: אביי אמר דב״ע לאו דנבילה. דע״כ עשה דכתריה מעיקרא משמע ולאו מעליא הוי ומלקינן עליה: והכא בתעזוב. הכתוב אחר לאו של לקט שכחה ופאה קא מיפלגי: רבי יוסי סבר השתא משמע. אחר שלקט ועבר על לא תעשה נתקו הכתוב לעשה ולוהו לעוחבו שם לעני ולגר ולפיכך אין לוקין עליו: ור״ע סבר. מעיקרא קודם לקיטה קאי עשה ולקי עליה דלא ניתק לעשה ואין עולה בלאה עליו: וכן בשעיר המשתלח הוא אומר. עונות תחילה ואח״כ פשעים ואחר כך חטאים: המרדים. העושה להכעיס: מלך מואב פשע בי. מרד בי: אז תפשע לבנה. מרדו יושבי לבנה על מלך יהודה: חוזר ומתודה כו׳. נתמיה אם על זדונות יתמלו לו אין צריך לנקש שוב על השגגות: עשה להן זדונות כשגגות. והכי קאמר נושא עון ופשע כחטאת שוגג: דקא מפייע ליה קרא. דודיו יוה״כ גופיה: הכוה דנחים. שלא ליבור שמסדר בתפלתו של יום הכפורים סדר עבודותיו של כהן גדול על שם ונעלמה פריס שפתינו (הושע יד): וכפר. מה שאמור בפרו וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) דברי וידוי: נאמר הכא. בשעיר המשתלח יעמד חי לפני ה׳ לכפר עליו (שם): ואם נפשך לומר. להשיב תשובה על גזירה שוה זו לומר שאין וכפר אלא במתן דמים על כרחך מיניה וביה תיפוק לך דלא אפשר למימר הכי שהרי הוא אומר והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ואחר כך ושחט את פר החטאת וגו׳ על כרחך וכפר בעדו ועדיין לא נשחט אלמא כפרה זו בדמים היא: מאי אם נפשך לומר. מה היה להשיב לו דאלטרוניך ליה טעמא אחרינא: וכי תימא נילף. האי וכפר מכפרה דכתיב בשעיר הפנימי דכתיב (ג) היא דבתר מתן דמים כתוכה ועוד שאין בו וידוי: ומנין

יש לך לומר למוד כפרה כפרה משעיר הנעשה בפנים שהוא כפרת הדם, הרי הוא אומר והקריב וכיפר ועדיין לא נשחט. נחברר כי כפרה זו כפרה בדברים היא.

ה) לפנינו כתוספתא איתא בהדיא אמא דשם עיתוי וכו׳ ואולי דלפני רבינו לא היה הגי׳ כן כתוספתא ועי׳ כרמ״ם פ״ח דהכיתי דבני רבינו ז״ל אלו ע״כ. ג) עי׳ נמדיר קהלת על פסוק את הכל עשה יפה בעתו ע״פ הישיע.

תוס׳ ישנים

בל׳ ו דנבילה קמיפלגי. דאין זה לאו גמור כלאו דמסיעה לפי שכתוב כי לגר אשר בשעריך תתננה וגו׳ וא״ת אמאי לא הוי לאו מע׳ ה וכי משום דאיכא עשה מינגע גרע דהכי מסיק בפרק בתרא דמכות (דף טו.) דלא דמי ללאו שניתק לעשה לגמוקי לאין הוא דאמרת ר״ל דאמרן [לר״י] הוא דקאמר התם הכי אבל מ״מ יכול לחיות בגרש עמי בהכי אע״ג דלא גרע כמו לאו דעשה לעשה נמו כמו שפיר״אמר בתוליו בפרק אומר ואת בנו וכפ״ק דתמורה: בלאו דנבלה קמיפלגי. ובתעזוב טלבו מודי דמעיקרא משמע לדפ׳ בקונטרס ומקשה לרבי דאמרינן בהנהל קמא (דף לד.) ובפרק קמא דתמורה (דף ו.) ובפרק בתרא דמכות (דף טו:) מצות פאה להפרים מן הקמה לא הפרים מן העומרים כו׳ ואמאי כיון דמעיקרא משמע ואיתו מנתקי לעשה אם עבר ולית ו אתן נבלה לומר דמדרבנן מייב דהא בפרק בתרא דמכות (שם) מוכח מינה דלאו דלקט שכחה ופאה ניתק לעשה ונכ אין לומ: דפליג אהני תנאי דהכא מדפריך (שם) מהך ברייתא דתנאי פאה על רבי יומנן דהתם דאמר אין לנו [אלא] זאת ועוד אחרת

ו) ל׳ ל דמיגיה. ב) ל״ל מלכם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com